

FÓIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul Abonamentului:		Prețul inserțiunilor:	Correspondențele sînt a se adresa redacției
Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl. — cr.		Pentru publicații oficiale, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 cuvinte 3 fl., până la 200 cuvinte 4 fl., de aci în sus 5 fl.	„FÓIA DIECESANĂ“;
” ” ” pe 1/2 an . 2 ” 50 ”			eră banii de prenumerațiune și inserțiuni la
” România și străinătate pe an . 14 franci			Tipografia diecesană în Caransebeș.
” ” ” pe 1/2 an 7 ”			

Cuprinsul: Publicăciune. — De pe la unele mănăstiri din Besarabia. — O lămurire. — Corespondință. — Varietăți. — Bibliografie — Convocare. — Concurse.

Nr. 1000. B. ex 1889.

Publicăciune.

În numărul 44. din 5. Novembre a. c. al acestei foi diecesane s'a publicat invitare de prenumerațiune la opul intitulat »Cuvântări funebrele și memoriale«, care se află deja sub tipariu, al Prea On. Domn Zaharia Boiu, asesor consistorial și proto-presbiter în Sibiu.

Fiind autorul cuvântărilor amintite un bărbat bine cunoscut pe terenul literaturii noastre, venim a recomănda cu toată căldura preoșimeii noastre parohiale, și tuturor cărturarilor noștri iubitori de oratorie bisericască, numitul op, cu adausul că s'a luat dispuseciunile de lipsă, ca la librăria noastră diecesană să fie espusă o coală de prenumerațiune pentru toți aceia, cari prin această librărie doresc a-și procura numita carte folositoare.

Caransebeș, în 6. Novembre 1889.

Consistoriul diecesan.

De pe la unele mănăstiri din Besarabia.

De Dr. George Crainicean.

Iubite prietene!

În neputința de a ne vedea în persoană, mă las a fi reprezentat întră voi prin aceste orduri ce urmează. Fiind că aparțineți tagmei bisericesci, e foarte natural, ca să vă interesați mai mult de ale bisericeii și astfel cred, că și observațiunile mele vor avea oareși-care interes, căci judecând după mine, nimic nu mă interesează așa de mult ca specialitatea mea oculistică.

S'a întemplat însă de am avut ocaziune să vizitez nisce mănăstiri din Besarabia, și-mi face o plăcere să ve descriu impresiunile cu cari m'am întors de acolo.

Cred că nu trebuie să mai accentuez că, în timp de 2 luni cât am stat în Rusia, vënam așa zicend după lucruri *romănesci*, sau cum zic românii pe acolo „*moldovenesci*“, și această însușire, această duișie cătră confrății noștri o are ori ce român bun, în special însă cei dinafară de România liberă.

Voiu aminti numai în treacăt plăcerea ce am avut, când am întâlnit români la Odesa, cari veniseră la băi de mare, deși din punct de vedere național imi ziceam: n'avem și noi o Constanță cu băi de mare? Nu mai puțin suprins fui, când auzii noaptea nisce flăcăi cântând pe ulițele Chișineului o cântare, care se numește pe la noi Logojana, tot așa și cu teatrul român din Chișineu (trupă din Iași), apoi un concert de un român (violonistul Burada) și nisce potpurii romănesci cântate de musica militară ruscă.

Dar cată să părăsesc aceste cestiuși și să vin la cea adevărată, pe care vi-o promisese, cea biserică.

În Chișineu am fost la multe biserici ca doară voiu da de una, în care se aud slujindu-se „moldovenesc”. La Sobor, la Ilie, la Nicolae, la Gimnasiu (foasta biserică militară) și în toate locurile numai rusește se sluja.

La o singură biserică, numită „Mazarache” după întemeietoriul ei, un boer moldovean, care o zidi la anul 1822, numai la aceasta auzii slujindu-se pe lângă rusește, și moldovenesc, adică unele ectenii rusește cu asemenea respuns dela strană și apoi alte ectenii moldovenesci cu respuns moldovenesc. La strana dreaptă zării printre cărțile rusești și un ciaslov român tipărit la Iași, și un Mineiu de Buda. Cântăreții erau moldoveni, căci la cetirea psalmilor un băet ca de 12 ani pronunța cuvântul *gospodi*, din cărțile rusește: *hospodi* adică cum zic oamenii fără scire de carte, ear învățatoriul seu îl dojănea în limba noastră astfel: „Cine te-a învățat să zici hospodi”? Alt cantor earăși pronunța rusește silaba cirilică *ea* adică îi zicea *e*, de exemplu în loc de *mea* zicea: *me*, căci trebuie că așa învățase în școala rusască, ear *ă* final nu-l pronunța, cum nu se pronunță în rusește, și zicea: Muceniț în loc de Muceniță. Era tocmai ziua Măriei și Magdalinei când se fac slujbi mari de onomastica țariței.

Cu dorința de a afla mai detaliat starea bisericilor și a auzi în unele din ele mai mult graiul românesc, am pornit cu un ingineriu român în o călătorie la mânăstiri, la cari scia Dluî că se slujesc moldovenesc.

Ne-am pornit din Chișineu cu trenul spre Iași până la Călărași, adică a doua stațiune dela Chișineu, care va să zică îndepărtare de 40 de vîrste. Soartea a voit să fie cu noi în vagon și un preot bătrân, pe care îl cunoșeam pe ochilari, că a fost supus unei operațiuni de ochi. Când i-am spus că și eu sciu opera, a zis: „nu cred, când s'ar afla operatorii pe fie unde, n'aș veni eu atîta drum, tocmai dela Bălți”. Numai după ce-i povestii eu boala sa ca din tipic — avusese perdea (cataract) — și modul cum a fost operat, adică tot cel vechiu ca în secolii trecuți, când știința boalelor de ochi nu se bucura de lumina celei de azi, numai atunci își deschise toată inima sa și-mi spusă că l-a operat un oculist călătoriu din Persia. I-am dat sfatul meu și doctoriile necesare ca să-și mai ușureze soartea, ear el mă îndemna mult să vin și pe la Bălți că românii mă vor îmbrățișa cu căldura, ear suferinzi de ochi cu laude cătră Tatăl ceresc, care prin mine le dă lumină.

Nu i-am putut promite, că un drum așa de parte nu cădea în planul călătoriei mele și astfel ne-am despărțit în Călărași, bătrânul preot pentru a călători pe jos cum a da Dzeu, dela mânăstire la

mânăstire, ear noi spre a ne lua 2 trăsuri în care să ne ducem cu ingineriul și familia sa la un prieten *rezeș* al dsale din Valea Uricova, anume la moșia dluî Bocsănean și de aci la mânăstirile învecinate.

Observ că starea preotului cu care am călătorit împreună, nu era din cele mai splendide. Haina veche era ici colea cărpită, peste ea era încins cu o curea lată, ear în mână avea o cărjiă cum a tăiat-o din pădure dar curățită de coajă.

Cu trăsurile am făcut drumul dela Călărași până la moșia Uricova în 2 oare. Ne-a cărat un cocîș creștin și altul ovreu, și acesta a cerut ca el să mîne nainte, că mână mai bine și câștigă timp să mai aibă și altă cărătură în ziua aceea. În vorbire spunea și jidanul câte un proverb românesc și mă miram auzindu-l zicend: „Tare-î bine și frumos, când e omul sănătos”!

Moșia dluî Bocsănean constă din livezi cu pruni, meri, peri, nucii, vișini și vie și încă din sēmănturi de grâu și păpușoiu. O mare parte apoi constă din pădure. Lângă casă mai sînt încă câteva case de ale neamurilor sele, astfel că în această vale îngustă, care e scutită de vînturi prin dealurile și pădurile dinprejur, nu se află nici școală nici biserică. Dar de aceea, când intri la dl moșieriu în casă, vezi într'un colț al salonului icoana aurită a mântuitoriului nostru Isus Christos, așezată pe o masă, pe care mai sta și o crucișoară tot aurită, apoi lumină de ceară și o prescură scrisă rusește: „na cîastociki” (de sănătate) și alătura și un patrahir pentru când vine preotul la zile mari de cetesce câte o molidvă.

Cât de cult părea dl Bocsănean, dar în ziua de Sân-Petru, după ce eșise din post, și-a slobozit sânge cu încă trei argați din curtea sa. Un „mojic”, cum ziceau ei, din învecinatul sat Palanca a esercitat acest meșteșug. Căutând de unde isvoresce această nefericită idee de a-și lua sânge, am dat între cărțile dsale rusești de un călindariu român tipărit la Bucuresci la 1878! va să zică nu de mult, în care arăta și termenele potrivite pentru luarea sîngelui. Mă gîndeam că ar fi bine să se confiscase asemenea cărți dăunoase, dar în România presa e de tot liberă și ușor te poți întalni cu cele mai erezice cărți sau articole prin jurnale.

Ca să ajungî la mânăstirea *Hirjavca* trebuie numai să treci un deal. Ne-am pus trei inși în ziua de S. Petru într'o *bihuncă* (cărută cu 4 roți, pe osii o scăunie cupțușită cu pîr și pele de a încăleca oamenii ca pe cal) și un cal ager ne-a scos în sus și apoi a fugit în jos de era să se spărie și caii mânăstiresci, cari, 4 la număr, suiau în silă cu căruța mânăstirii care se ducea să aducă pe egumen. Visitiul trebuia să-î stăpânească bine căci erau tineri și focoși. Când ne apropiarăm de valea *Hirjavcei* lucea ceva alb și maistos printre copaci secu-

lari ai pădurei mănăstiresci, era însăși mănăstirea Hirjavca. Partea apusă a văii Hirjavca, de un aspect minunat, e sămenată cu grâu, dar în vârful celuilalt deal tot pădure se vede. În mijlocul coastei cu grâu se vede un edificiu alb cu acareturi și toate necesarele unei gospodării mari, ce da aspectul unui spăiluc, cum se numește pe la noi, acesta este așa numitul de ei „chram“ al mănăstirii unde se adună fructele, vinul și tot ce este necesariu mănăstirii. Mănăstirea are și o școală duhovnicească în care se învață 10 copii pe cheltuiala județului (zemstvo). În mănăstire, la 8 oare dimineață după ce s'a cetit acatistul și ceasurile în limba rusă, s'a început liturgia moldovenească, alternându-se după evanghelie cu rusă, ear după Cherovic moldovenească până la Irmos și apoi rusă, încheindu-se cu blagoslovenia din urmă în moldovenească. În strană răspundeau elevii școlii duhovnicești tot rusă și apostolul s'a spus rusă, de oarece preoții nu-i lasă pentru ca se poată înveța limba rusă. Evanghelia se citea la pristol încât abea se auzia, pe când la Sobor în Chișineu se cetesce spre popor, ba chiar se ține pe capul credincioșilor, cari doresc a se atinge de sta Evanghelie.

Icoanele altariului (ei îi zic iconostas) sânt în stil vechiu moldovenească, dar cu inscripții rusești. Am dat preotului în altariu spre pomenire un bilet pe care am scris cu literele noastre: Pentru odichnirea lui: † Petru, † Nicolae, † Iacob și † Eudochia însoțit de o monedă de argint; dar după ce a văzut-o mi-a trimis-o napoi cu întrebarea dacă știu să li-o scriu rusă. A trebuit să o prescrie după spusa mea călugărul vânzătoriu de lumânări, de oarece ei nu știu cu literele și cu ortografia noastră.

Pentru a doana zi se aștepta să vină dela Chișineu arhierul, cărui aparține această mănăstire adecă venitul ei.

Dacă treci sau înconjură un alt deal, ajungi dela mănăstirea Hirjavca într'o oară și jumătate la mănăstirea Gârboveț având a trece prin comuna Mândra, unde se află moșia dlui Nicolae Constantinoviciu din Bucuresci. La 8 ciasuri seara am intrat în ograda mănăstirii Gârboveț; aci la dreapta cum intri sânt mai multe case călugărești, între care și a egumenului, în mijloc se află 2 mănăstiri, cea mai veche și mai mică de eamnă, ear cea mai mare de vară, în dosul lor tot case călugărești și la stînga o clădire colosală cu trei etajuri numită „corpus,“ în care după spusa călugărilor sânt 56 de chilii pentru oaspeți. Aci ni s'a dat și noave doue chilii, și îndată s'a pus samovarul să ni se facă ceaiu. Mai târziu sosind și egumenul dela moșii, ne-a poftit la dînsul în gazdă, că în adevăr curățenia în edificiul cel mare lăsa ceva de dorit.

Auzindu-ne vorbind și moldovenească, îndată ni s'a adus și dulceții, va să zică am fost primiți și moldovenească și rusă. Cu egumenul nu ne-am

văzut, căci pe cum spunea chiliernicul, egumenul știe numai rusă încât și cu călugării (numai 2—3 știu rusă) cari nu știu rusă, numai prin interpretori se poate înțelege. Cu atât mai bine ne-a ospetat însă chiliernicul. Fiind post ni s'a pus la o masă dintr'o odaie mare: masline cu ceapă, scumbrii, marinat de pește minunat, pâine de casă, vin roșu, alb și la urmă un al treilea soi de care a știut tinerul părinte. Mai era să greșesc o rețetă ce ceruse chiliernicul pentru stomac.

Mănezi des de dimineață ne-am dus la slujbă. În altariu se slujă mai mult moldovenească, și numai ici colea rusă, din strană însă răspundeau copii tot rusă și numai când răspundea un călugăr moșneag din strana stîngă, era moldovenească. La dreapta erau tot cărți rusești, iar la stînga moldovenești, cum este: Mineiu de Sibiiu, Tipicon de Iași, Octoich și Apostol de mănăstirea Neamțu, restul din duhovniceasca tipografie a Chișineului, unde însă dela 1864 încoaci nu se mai tipăresc cărți românești.

Aci se află o școală duhovnicească centrală cu 14 elevi, pentru cari plătesc zemstvo 800 de ruble pe an mănăstirii, care e însărcinată a da în fiecare an un număr anumit de elevi învățați, că de nu, apoi pierde dreptul de a se numi centrală sau de a-și a mai avea școală. Alt elev învață, ce se predă aci, într'un an, alții în 2—3 ani, apoi trec în școli mai înalte, cum este seminariul din Chișineu, sau și la altă învățătură, deoarece elevii nu-s ținuți a se face numai decât preoți.

Mănăstirea Gârboveț are și ea livezi, vii și grâne, dar cel mai mare venit îl aduce s. icoană a Maicii Dlu. Dela Gârboveț până la Chișineu sânt vr'o 60 de vîrste și acest drum, poate și mai lung prin încunjurări prin sate, îl fac credincioșii pe jos de 2 ori pe an, adecă la 1 Octomvrie când duc s. icoană la Metropolia din Chișineu, unde rămâne peste eamnă, și la s. George, când o aduc napoi. În pelegrinarea aceasta, la care iau parte mulți credincioși, se adună multe daruri, fie în bani, fie în produse naturale. Chiliile cele multe sânt toate înzestrate cu pături și cergi adunate pe astă cale. Despre s. icoană sânt multe legende. Unii susțin că la Chișineu e mai posomorită, ear la Gârboveț mai veselă?; alții spun că arzînd odată s'a aflat cu fața în jos toată pîrlită, dar nestricată de foc și altele. Acum se afla icoana în mănăstirea de eamnă, căci cea de vară era în reparație. Am intrat și în cea mare unde erau toate icoanele jos, și pe jos se podea și am dat și de rama s. iconi, pe care am văzut inscripție și românească, singura inscripție românească, de care am dat la mănăstirile din Besarabia pe la care am fost. Se vede că pictorii ruși nu știu nici decum românească, de scriu în tot locul rusă. Iată conținutul acelei inscripții românești cu litere cirile: „Subt milostivirea Ta scăpăm Născătoare de Dum-

nezeu, rugăciunile noastre nu le trece cu vederea întru necazuri. Ci din primejdii ne izbăvesce pre noi, una curată, una blagoslovită“.

N'am aflat că ar trăi aci oamenii așa cănuți precum s'ar crede, deși mai cu samă călugării cei bătrâni sânt slab îmbrăcați, ear măncarea din „trapez“, căci m'am dus și eu de curiositate, nu stă în concordanță cu frumoasele venituri, ce se zice că le are această mănăstire. La o masă lungă ca de prasnici se așază cei vr'o 15 călugări, alți 15 oameni muncitori ai mănăstirei și elevii cu dascălii lor. După spunerea blagosloveniei, fiind poftit și eu și companionul meu, ingineriul, ne așezarăm la masă. Odată vęd că o pânză, ce acoperea taierele și pânea dealungul întregii mese, imi căzū pe picioare trasă fiind de vecinii mei, și aceasta servea în chip de servietă comună. Ni se aduse borș (zamă acră cu carne) și cașă (un fel de mămăligă unsuroasă făcută din pėsat ori hrișcă) și un păhar de vin așa de tulbure, de numai l-am pus pe limbă, deoarece sciam că altă masă mă așteaptă la părintele egumen. Răpede s'a terminat masa la trapez, și în timpul ei se cetea rusesc vicața sfinților acelei zile, apoi blagoslovenia din urmă s'a spus moldovenesce.

Mai observ că 2 ucenici de aci au măestrit o laută (vioară) destul de bună ca formă, dar tonul ei era prea slab, poate fiind-că era subțire cioplită. În valea de dinjos de mănăstire este și un lac mare, nefind pe aproape apă curgătoare, și în acest lac este și o căsuță de scânduri în care se scaldă călugării.

A doaua zi ni-am luat remas bun dela mănăstirea Gârboveț, unde am fost atât de bine primiți, și după drum de un cias cu trăsura am ajuns la mănăstirea *Frumoasa*. Pe jos, peste deal ajung și mai curënd. În adevăr că e la pozițiune frumoasă pe un deluț de unde ai o privelisce frumoasă în trei direcțiuni, ear în a patra se află pădurile mănăstirei. Mănăstirea e însăși ceva mai mare decât cea veche a Gârbovețului, și împrejur în curte sânt chiliile. Numai decât ni s'a deschis una și ni s'a adus țuică, pâne de grâu, ceaiu, lapte minunat de bivoliță, urdă, unt dulce și vin galbin ca untul de lemn. Fiind Duminecă erau mulți la slujbă, femeile și fetele, fiecare cu flori în mână. Preoții slujau și în strană se cânta alternativ.

Dela această mănăstire plecarăm la învecinata mănăstire *Răciula*, căci doriaș să vęd și o mănăstira pentru partea femeiască, cum este aceasta, și în jumătate de oară și sosirăm aci. Vremea slujbei trecuse încât nu puturăm lua parte la slujbă, dar puturăm vedea că și aci sânt ca și la Gârboveț 2 mănăstiri, de vară și de earnă, cea mai mărișoară ca cea dela *Frumoasa*, deși era mai puțin zugrăvită de cât aceea. Curtea are prin prejur la vr'o 30 de căsuțe cu grădinuță înspre curtea mănăstirilor, în cât fiecare 2 călugărițe își au câte o căsuță de acestea,

care e cu ușa spre curte și la dreapta și stânga ușei are câte o fereastră. Cea mai aproape zidire de mănăstire și mai mare este o școală, în care vedeam că erau fete cu o călugăriță ce le da poșete. Am căutat se dăm de preotul mănăstirii, dar am aflat acasă numai pe preoteasa, care ni-a spus că se slujesce și rusesc și moldovenesce, și că afară de preot nu mai este altă ființă bărbătească în mănăstire. Călugărițele respund din strauă la ectenia preotului și cântă într'o strană rusesc ear în cealaltă moldovenesce. De aci am plecat napoi la Călărași și trecënd nainte, ne-am oprit la satul *Sadova* unde avea inginerul trebuințe. Acesta este unul dintre satele bune, dar pre cum spuneau unii, locuitorii sânt rēi, căci s'a fost plănuit să facă și ei o mănăstire frumoasă de peatră, dar nu-i înțelegere. Biserica lor e sus pe un deal încunjurată de copaci. Fundamentul e de peatră până la 1/2 stânjeni deasupra de pământ, ear de aci în sus e de scânduri. În curtea cu iarbă verde se vede de pe o cruce de marmoră că e înmormântat preotul Ioan Grosu, mort în 1886 în etate de 64 de ani. Această inscripție e rusască. Și la acest sat se află un lac, unde își adapă oamenii vitele, și se și scaldă. Se vede că unde numai se poate își fac asemenea lacuri în lipsa de apă curgătoare. Apă de beut bună se află numai în anumite fântâni, dintre care una se află în mâna unei ovreice, care pe fiecare cofă de apă cere o copecă (1 crițar) și creștinii sânt foc pe ea. Se zice că în localitatea *Onițcani* este apă de minerale (de burent) minunată, mai bună și de cât la Chișineu.

Ne-am întors iar la Călărași și de aci cu drumul de fer la Chișineu.

Amicul teu George din Bănat.

O lămurire.

În doi numerii ai prețuitului ziaru „Luminatorul“ se publică corespondințe intitulate „Din protopopiatul Ciacovii“ pline de grave invinuri în contra Consistoriului nostru, pentru denumirea părintelui Aureliu Drăgan de administrator al tractului Ciacovii.

Anume în Nr. 83. după o lungă și desperată lamentație se scriu următoarele:

„Nu voința d'a ne certa, *nici pizma, carea doară și în actul denumirii și-a avut partea precumpenitoare*, ci eschisiv detorința ce o avem cătră noi înșine, ca fii acestui tract și ca Români îngrijiți de o soarte mai bună pentru popor, biserică și școală; dar priu actul de denumire greu răniți, ni-am luat îndresneala de a păși înaintea onoratului public cetitoriu în credință, că numai înaintea tribunalului opiniunii publice vom afla cercata satisfacțiune.“

Mai departe, după ce corespondentul descrie prânzul festiv, dat cu ocăjunea despărțirii protopresvi-

terului Paul Miulescu, care prânz se zice că n'ar fi succes, pentru că anumite persoane n'au fost invitate — continuă:

„Nu mai puțin nesucces a fost actul de denumire a noului administrator protopopesc. Nervositătea ce a produs acest act preainalt culminează în cele mai ascuțite exclamațiuni de neindestulare, *de nedreptate*, prin urmare totodată s'a dripit sub picioare *cea mai espresa dorință a poporațiunii din tract*.

Noi cari am legat dela început cele mai legitime dorințe de noaua denumire, — așteptând că cei *interesânți* nu vor avea lipsă de consiliile altora — tractul în văduvia lui va căpăta un bărbat calificat, apt de a-l conduce, un bărbat matur, dar ce se vezi? Venerabilul Consistoriu denumi fără alți scrupuli și fără multă bătaie de cap pre cel mai puțin calificat din tract, un bărbat care nici n'a văzut băncele școalelor mai înalte, uici se bucură de vr'o popularitate la Români din tract.

În fața acestei denumiri nemeritate am fost de firma convingere, că denumitul va respinge dela sine această distincțiune, dar nu, el a căutat-o și a și aflat-o, despre ce altă dată.

Se nasce acum întrebarea, că ținea-va mult această stare a lucrurilor în protopopiat? Fi-va noul administrator harnic a corespunde acestei grele misiuni? Răspunsul va urma.

Eacă ce zice în a doaua corespondință din Nr. 84. (6 Noemvre n.)

„Așa dară totuș s'a întemplat ce se credea tuturora imposibil. Dar ce divergință întră ceea ce trebuia să se întemple și întră ceea ce s'a întemplat! S'a întemplat adecă, că acest biet protopopiat se devină sub manducerea provisorică a unui dintră aceia, cari, durere, cam numeroși sânt, și cari numai prin servilism s'au urcat la vază și numai prin ignorarea *celor mai vitali interese ale altora mai versași mai luminași*, pregătiți anume pentru sublima chiemare de preot ori măcar și protopopi, și special în apesarea directă seau indirectă a poporului său, a națiunii românesce au escelat.

Eată ce ne stoarce din pept un amar suspin și ne îngreșează inima vîzînd cu ochii cum merg lucrurile la români cu o proprie eparchie română. Când ne aducem aminte cât de rău ni-a mers sub sîrbii stăpînitori nainte de înființarea metropoliei române, ni se pare că atunci a fost eră de aur, căci atunci, pe acea vreme, abia posibil a fost ca români, ca protopopul N. T. Velea, ca Teodori, Pesteau s. a. să devină protopopi, și totuș vrednicia, bogata lor inteligență și calificațiune superioară a fost considerată de inșiși reuvoitorii lor coreligionari. *Admitem că pentru demnitatea de administrator protopopesc în cereul Ciacovei nu s'a aflat altă persoană mai calificată*, dar și atunci păcatul cade în cum-pena ocârmuirii din fruntea diecescei; căci ea n'a

grijit la timp a împlea parochiile de frunte din tract cu preoți harnici. binecalificați. Acest rău s'a simțit de mult și barbați cu inimă, cu voie și precepere au combatut acel rău, însă fără rezultat.

Apoi dispozițiunile amediate în statut și regulamentul congresual nu sînt tocmăi în favorul dlui adm. protopopesc *A. Drăgan*, pentru că în acelea se recere cu mult mai multă calificațiune de cât o are părintele *capelan* de un an, Dragan; adecă cu privire la preoți și capelanii se zice apriat că capelanul are să poșeadă tot aceeaș calificațiune ce o poșede parochul, lângă care se institue etc. Tot așa și la protopopi; administratorul trebuie să aibă toate acele cunoscințe, praxă și calificațiune, ce se recere dela protopop etc.

Atragînd însă dela calificațiunea carea nu o are nou denumitul administrator protopopesc, dar adunarea de subscrieri de pe la preoți, învățători și alți oameni nesciutori prin agenți anume trimiși prin unele comune a la popa Elek apare prea ridicul — și prin astfel de lucrare rușinoasă — condamnabil chiar înaintea bărbaților cu pricepere, ear înaintea arhierelui va fi produs un puternic resens.

Ca cineva numai pentru că a servit 10—15 ani ca învățătoriu fără altă pregătire teologică să fie înaintat la treapta de protopop, asta este un cas de tot nou în cadrul constituțiunii noastre, și ca atare a produs nemulțămire generală în toți iubitorii de progres; dar sperăm că Ilustritatea Sa noul episcop, nu va ținea mult timp scaunul protopresviteral vacant, prin ce s'ar aduce mai curînd dispozițiunile statului și ale regulamentului la adevărata lor valoare.

Sîmțemîntul de bunătate notorică al Ilustrității Sale Dlu Episcop ni justifică această speranță.

Toată amărăciunea acestor corespondințe se reduce la următoarele:

1. Că adecă poporul din tractul Ciacovii ar fi indignat pentru denumirea de administrator ppviteral a părintelui Aureliu Drăgan, carele n'are calificațiunea recerută de regulamentul pentru alegerea de protopresviter și:

2. Că prin această denumire s'au ignorat „*cele mai vitali interese ale altora*“.

Că părintele *A. Drăgan*, parochul (nu *capelanul*) din Ghilad, n'are calificațiunea recerută de regulamentul, a sciut-o Consistoriul; dar și aceea a sciut, că în tot protopopiatul Ciacovii nici un preot nu se află, carele să întrunească calificațiunea recerută prin numitul regulament, ceea ce recunoaște și însuș corespondentul; eară din alt protopresviterat nu s'a putut denumi din causă, că cel harnic fiind provocat n'a putut primi, fiindcă ar fi avut pagubă materială, carea n'o poate suporta. Căci trebuie să scim, că oficiile protopresviterale astăzi nu mai au venitele de odinioară și pentru ceice le poartă, ele sînt astăzi mai mult sarcini decât beneficii. Apoi

agendele ppviterale s'au înmulțit, s'au îngreunat și s'au complicat într'atâta, încât om să fie celce le îndeplinesce cu acurateță și la timp. Aci se cere bărbat de activitate neobosită.

Cugetați numai la afacerile școlare și la cele epitropesci.

Astfelu stând lucrurile, Consistoriul a fost silit de a denumi dintră preoții din tract pe acela, despre carele are convingerea, că cel puțin afacerile școlare și epitropesci le va conduce foarte bine; anume a denumit pe părintele A. Drăgan pentru-că densus în decurs de 24. de ani și-a îndeplinit oficiul de învățătoriu spre mulțumirea Consistoriului și a comunei bisericesci, l-a îndeplinit cu credință și cu zel cătră chiemărea sa, cu dragoste cătră învățaceii sei.

Mai departe ca comisariu școlariu în decurs de 20 de ani a emulat cu cei mai harnici comisari școlari, a dovedit un tact și cumpet deosebit, și-a câștigat cunoștințe și legături personale cu toți factorii din comunele noastre bisericesci ale ppviteratului Ciacovii, și are la toți vaza și trecerea cuvenită. Meritele părintelui administrator pe terenul școlariu. nici chiar dușmanii densusului nu i le vor contesta.

Nu mai puțin ca cassariu al Reuniunii învățătorilor într'un șir de ani, a dat dovezi de pricepere și de scrupuloasă corectitate în purtarea socotelilor Reuniunii.

Aretați-ne un preot din tractul Ciacovii, carele să aibă aceste calități într'un grad mai mare sau chiar asemenea, și ve mulțumim din tot sufletul.

Eară că numitul administrator ar fi devenit la acest oficiu în urma vre unei lingușiri: este un mare neadever.

Astfelu stând lucrurile, numai oameni patimași pot afirma, că Consistoriul din *pizma* a trecut pe alții cu vederea; și earăși numai oameni, cari vreau se amăgească opinia publică, pot scrie, că denumirea din cestiune ar fi produs amărăciune în popor, precând din toate părțile tractului incurg mulțumiri pentru ea.

Altcum, firesee, stă lucrul cu al doilea punct, adecă se zice, că la această denumire s'au ignorat *cele mai vitali interesē ale altora*. La aceasta numai atâta respundem, că Consistoriul are să considere numai interesele mai înalte ale bisericii, și interesele particulari numai într'atâta, încât ele coincid cu interesele bisericii.

Mai amintim în fine, că distinși bărbați de pie memorie: N. T. Velea, D. Teodori și G. Peștean, sub ierarchia sërbească au fost numai profesori la teologia românească din Vêrșeș, ear protopresviteri au devenit sub ierarchia românească N. T. Velea și G. Peștean.

Credem că cele de pân'aci vor fi lămurit din destul această afacere neplăcută pentru noi față de amicii nostri dela „Luminătoriul“ și ne place a spera, că nu vom fi siliți a mai reveni la ea.

Corespondință.

Șopotul-Vechiu, la 19. Octomvrie 1889.

Stimabile Dle Redactore!

Venim cu cel mai profund respect a Vê ruga, să binevoiți a publica în „Fŏia Diecesană“ următorul articol:

Nici o sërbarē nu s'a sërbat cu atâta religiozitate și pompă în comuna noastră, cum s'a sërbat ziua de 8. Octomvrie a. c. în care ziua s'a ridicat și sântit crucea sântei bisericii din loc. A și fost de dorit, de mult timp o repărare rădicală a lemnăriei sântei bisericii, dar neînțelegerile escate din partea rēu-voitorilor, a trăgănat aceasta până în anul acesta, când prin nisuițele și sfaturile Părintelui *Pavel Chimbir*, preot în loc, toate au încetat și a venit la realizarea mult dorită.

S. Liturgie și actul solemn al sântirēi sântei cruci s'a îndeplinit prin preotul sus numit, împreună cu Părintele *Nicolae Novacovicu* capelan în Gârboveș, și *Dimitrie Bogoevicu* capelan în Bănia. Preotul local *Pavel Chimbir* a ținut o cuvântare binecumpenită și acomodată actului sêvrșit, în carea a mulțamit nisuiței președintelui comitetului parochial. *Ioan Gaină*: epitropilor *Petru Țunea*, *Traian Anghel*, și tuturor membrilor comitetului.

Sânta cruce s'a rădical și așezat în vârful turnului bisericii prin *Marin Pișlea* din Bozovicu, maestrul Dlui întreprinzătoriu *Zărie Miulescu* din Pêrvova.

Din vârful turnului, după așezarea s. cruci, maestrul *Marin Pișlea* a golit și aruncat în jos mai multe păhare în sănătatea *Maiestății Sele*, întru sănătatea și buna prosperare a Prea Sântiei Sele Părintelui Episcop *Nicolae Popea*, a preoțimeii, a poporului român, și a întreprinzătorului.

După îndeplinirea actului s'a dat o masă comună în localitățile Dlui paroch local, la carea a participat peste 50 de persoane. Șirul toastelor l-a deschis părintele capelan al Gârboveșului *Nicolae Novacovicu*, în sănătatea Prea Sântiei Sele Părintelui Episcop *Nicolae Popea*, în carele atingând virtuțile din trecut ale Prea Sântiei Sele, a intonat speranțele ce le avem și cari ne leagă intim de Înalta Sa persoană.

După aceasta luă cuvântul Părintele capelan *Dimitrie Bogoevicu*, ca unul carele a fost emoționat de înpresiuinea ce a făcut asupra densusului rezultatul sêrbărei acesteia, în carea a observat religiozitatea nefătarnică a Românului, maestria, facultatea lui naturală, precum și spiritul de întreprindere ce-l caracterizează. A spus că tocmai de aceste convingeri au fost pătruns iubitul nostru general *Traian Doda* atunci, când a cerut înființarea unor așezăminte pregătitoare pentru astfelu de maestrii, a toastat apoi în sănătatea Dlui întreprinzătoriu *Zărie Miulescu*.

Părintele paroch a toastat apoi în sănătatea comitetului și a epitropiei parochiale din loc.

Subscriși în numele Comunei bisericesci venim și pe această cale a aduce sincerile noastre mulțamiri Dlui întreprinzătoriu *Zărie Miulescu* din Pêrvova, carele ne a mulțamit și satisfăcut pedepplin așteptările noastre generale — cu lucrările solide și bine csecutate la renovirea

acoperemântului și turnului sântei noastre biserici îndeplinite sub conducerea sa. — Îl recomandăm on. public și cu deosebire on. comitete și epitropii parohiale ale dieceșei noastre, ca pre un bărbat cu caracter solid, demn de a i-se concedea ori ce lucrări ale bisericilor noastre, ca unui bărbat onest și demn de toată încrederea.

În fine mulțămim onorațiilor Preoți cari au participat la festivitatea acestei zile memorabile, dovedind și cu această ocaziune ca totdeauna, că sânt bărbați de inimă și că sânt la culmea chemării lor, precum au dovedit în timpul mai recent cu ocaziunea înmormântării magistrului postal Dimitrie Nicoliciu din Prigor, înmormântat în Bănia, escelend prin cuvântările lor funebreale.

Petru Țunia,
primariu comunal.

George Țunia,
jurat.

Dănila Bătoniu,
representant comunal.

Varietăți.

Onomastica Maiestății Sele Impărătesei și Reginei. Mercuri în 7/19 l. c. din incidentul onomasticii s'a ținut în biserica noastră catedrală servit divin pentru sănătatea și buna prosperare a Maiestății Sele Impărătesei și Reginei Elisabeta.

Din ppviteratul Ciacovii primim încunoștințare îmbucurătoare despre vizitarea bisericilor și a școalelor, întreprinsă de adm. ppviteral A. Dragan. Anume a colaudat edificiul cel nou al școlii din Foen, a cercetat apoi comuna Toagir, Tolvadia și Cebza, în tot locul a asistat la prelegeri, cară poporul l-a primit pretutindenea cu căldură.

D. Ioan Marcu învățătoriu și comisariu școlariu din Bocșa-Montana, a fost invitat de o deputăciune din Ciacova constătătoare din D. Nica Deminescu și Nicolae Uzon, — de a recurge pentru postul de învățătoriu din această comună, Gratulăm fraților Ciacoveni pentru bunul sēmț ce-l dovedesc întru prețuirea hărniciei de învățătoriu a dlui Marcu; dar se vedem ce vor zice Bocșeni.

Dr. George Crainicean, renumitul oculist din Bucuresci întorcându-se acasă dela Paris, își va cerceta și locul natal *Ciclova-Montană*, pentru vre-o câteva zile. Avisăm prin aceasta pe bolnavii de ochi, cari ar vrea să profite de aceasta împregiurare binevenită spre al consulta.

Chirotonire. Ioan Fărăș, învățătoriu de pan' aci la școala din Margine și filia Zorani, s'a chirotonit de preot în comuna bisericăscă Homoșdia cu filia Coșăvița în ppviteratul Făgetului. În această comună postul de învățătoriu se va contopi cu cel de preot din cauză, că comunele fiind prea mici și slabe nu pot susține preot și învățătoriu deosebit.

„Apicultorul și Economul Român“, redigeat de dl Suetoniu Petrovițiu, apare de doaze ori în lună în Sân-Nicolaul-Mare. Abonămētul pe anul întreg 2 fl. pe jumătate de an 1 fl. pentru România 6. lei. A apărut Nr. 2 în 15. Noemvrie, cuprinsul variat și potrivit.

Înființarea unei scoale de fete în Logoj. Cetim în „Tribuna“. În numele unui comitet de inițiativă, dl Coriolan *Brediceanu* și damele Elena *Dobrin* și Sabina *Florescu* publică un apel, prin care arată, că pregătirile pentru adunarea generală constitutivă a „Reun. fem. rom. din Logoj“ sânt deja săvârșite și pentru adunarea generală e deja defiptă ziua de Sf. Mihai. Totodată convoacă la adunarea generală constitutivă, ce se va ținea în sala hotelului „Concordia“ la 20. Noemvrie st. n. 4 oare p. m. Listele de lipsă pentru subscrierea și câștigarea de membri, comitetul le va transpune la timpul seu tuturor sprijinitorilor acestei întreprinderi.

Adunarea generală a damelor române din Logoj pentru înființarea unei soțietăți cu scopul de a înființa un institut de fete, s'a întrunit în Mercurea trecută în sala otelului „Concordia“. Zeloasele dame române din Logoj merită toată lauda și onoarea pentru activitatea lor și pentru întreprinderea aceasta. Ședința a decurs în cea mai bună și frumoasă ordine, înțelegerea și solidaritatea, bine fiind cercetată. Toate au mers pe principiul — de altcum arareori observat între dame — „puține vorbe și mai mult lucru“. Nu s'au ținut vorbiri nici lungi, nici multe — din partea damelor, ci la o singură propunere s'a ales președintă: dna *Stoian*; secretariu dl Cor. Bireescu teolog absolut. Adunarea, invitată de dna președintă, fără nici o desbateră se dechiară conțeleasă de inițiativa luată în lucrare, și se proclamă de constituită. Dl Dr. *Dobrin* cere cuvētul și numai de cât cetesce un proiect de statute pe care-l lucruse în conțelegere cu inițiatoarele; după cetire adunarea enuncie de primite „statutele“ sale atât în general cât și în special — fără desbateră. A urmat apoi alegerea unei comisii pentru a colecta membri, a mai censura încă odată proiectul de statute și al așterne spre aprobare. La 6 oare ședința s'a încheiat, ear rezultatul ei ne îndreptătesce la cele mai frumoase speranțe. Se trăească onorabilele doamne române din Logoj.

(După „Luminătoriu“).

Parastas. În ziua de serbătoare a ss. Arhăngeli Michail și Gavril — 8. Noemvre a. c. — s'a ținut „parastas“ în biserica gr. or. română din Jaz, pentru odichna eternă a sufletului reposatului *Iosif Seracin*, fost vicecolonel în pensiune, și vicepreședinte la Comunitatea de avere din Caransebeș din pietate cătră reposatul, carele pe timpul miliției fiind căpitan la compania *Ohaba-Bistra*, cu deosebit zel a îngrijit pentru înfrumșetarea bisericilor din compania sa. Astfeliu prin sirguința fericitului în Domnul s'a acoperit la an. 1864 s. biserică cu placă, la anul 1865 sau cumpărat un chivot, care înfrumșetează altariul Domnului, tot în acest an s'a făcut scaunul archieresc foarte frumos, s'a procurat un potir de argint aurit, și un rënd de ornate s. a. s. a. Dar și bisericile din mai multe comune s'au înfrumșetat prin indemnul și sirguința reposatului. După finirea parastasului părintele *Nicolae Ionescu* a ținut o cuvētare în memoria binemeritatului și în Domnul fericitului *Iosif Seracin*.

Despărțământul Bocșii al reuniunii învățătorilor rom. gr. or. din diecesă Caransebeșului.

Nr. 26. 1889.

Convocare.

Cu convocare la dispozițiunea On. Presidiu central al reuniunii învățătorilor rom. gr. or. din diecesă Caransebeșului, ddo 1/13 Noemvre a. c. Nr. 112. subscrisul am onoare a convoca și invita pe toți P. T. Domni membri ai reuniunii amintite, aparținători despărțământului Bocșa, la adunarea ce se va ținea Joi în 16/28 Noemvre a. c. la 9 oare dimineata în localitatea scoalei gr. or. din Bocșa-Montană, cu următorul program :

I. În planul lecțiilor și al oarelor din școala din Bocșa-Montană, carele e împărțit în jumătăți de oare de propunere directă din partea învățătorului, pentru fiecare clasa și tot în jumătăți de oare pentru ocupațiuni în tăcere pentru celelalte clase cu același obiept, sau cu obiepte amogene, obvenind în ziua, pe care se convoacă adunarea despărțământului, dela 9—10 oare a. m. „scrierea și cetirea” pentru toate clasele, se va propune din partea subscrisului dela 9—9¹/₂ oare în clasa I. (începătorii dela I. Septemvre a. c.) litera s din cuvântul normal sac, după următorul plan :

a) intuițiune și conversare asupra obieptului sac, b) desemnarea obieptului, c) analisarea cuvântului sac în sonuri desvoltând sunetul s necunoscut până aci, și scriindu-l pe tabla școalei, eară școlarii pe teblițele lor, d) scrierea și cetirea cuvântului sac, e) scrierea și cetirea cuvintelor de o silabă compuse din literile deja cunoscute ; i, u, e, o, a, n, m, r. v. c. după abedariul d. V. Petri. Dela 9¹/₂—10 oare se va tracta în clasa II. (școlarii din anul al II. de școală) bucata de cetire a 4. „Tablița de scris” din Abedariul d. V. Petri, în mod statariu, după următorul plan :

- a) Cetirea bucății de cătră învățătoriu.
- b) Cetirea bucății de cătră unii din școlarii cei mai bunii.
- c) Esplicarea cuprinsului bucății.
- d) Cetirea bucății de cătră școlarii până o sciu ceti cu toții cum se cade.
- e) Reproducerea liberă a cuprinsului.
- f) Decopierea pe tăblițe a bucății cetite ori a unei părți din aceeași.

În tot timpul de propunere directă cu aceste doauē clase, celelalte clase se vor ocupa tot cu acest obiect scriind în caete și cetind în tăcere, după planul oarelor.

După aceea se va ceti o bucata de cetire din Legendariul d. V. Petri cu cuprins realistic, în mod cursor cu celelalte clase parte prin singuratecii școlarii, parte în chor, spre a se vedea cum cetese școlarii din aceste clase.

La 10 oare — în timpul de pausă — eserciții gimnastice în școală cu toți elevii de odată și o cântare.

Dimiterea școlariilor acasă.

II. Deschiderea adunării

III. Înscrierea de membri.

IV. Constituirea despărțământului pe anul 1889/90.

V. Critica din partea membrilor prezenți asupra propunerii subscrisului și asupra ocupării claselor deodată cu unul și același obiect de învățământ, precum și asupra disciplinei și a tuturor momintelor obveninde în școală.

VI. Propunerii din partea membrilor reuniunii.

VII. Încassarea taxelor curente și din restanții.

VIII. Defigerea locului și timpului viitoareii adunării cu ținerea de lecțiuni practice cu elevii din școală, în carea se va decide ținerea adunării.

IX. Alegerea comisiunii pentru verificarea protocolului.

X. Închiderea adunării.

Învit deci și rog pe toți On. Domni membri și cu deosebire pe domnii colegi a lua parte în număr considerabil și punctual la oara precisă. spre a-mi face o critică cât se poate de severă în propunerea și procedura mea ca învățătoriu, prin ce se vor constata erori, cari vor servi și mie, dar și domnilor colegi spre îndreptare.

La revedere deci cu toții în 16/28 Noemvre punct 9 oare a. m. în școala subscrisului.

Bocșa Montană, în 4/16 Noemvre 1889.

Ioan Marcu,
președintele desp. Bocșa.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățătoriu la școala confesională gr. or. română din *Surducul-Mic* în protopresbiteratul Făgetului, comitatul Caraș-Severin, se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post sânt :

1. În bani gata 160 fl.
2. Pentru conferințe 10 fl.
3. Pentru scripturistică 10 fl.
4. Pentru participare la reuniunea învățătoarească 6 fl.
5. Pentru servitoriul școalei 6 fl.
6. Pentru sare și luminii 12 fl. 40 cr.
7. Dela ficcare înmormântare 21 cr.
8. 17 hectolitre de cucuruz în boambe în natură.
9. Trei jugere de pământ clasa II.
10. 32 metri de lemne în natură aduse la școală.
11. Locuință liberă în edificiul școalei cu doauē grădini și alte supraedificate.

Ceice doresc a dobândi acest post își vor trimite recursele provăzute cu documintele prescise și adresate comitetului parochial din *Surducul-Mic*, la oficiul protopresviteral gr. or. român al Făgetului până la terminul deschis.

Surducul-mic, în 2 Noembre 1889.

Comitetul parochial.

[49] 1—3

În conțelegere cu mine: *Sebastian Olariu* m. p., protopresviter tractual.

